

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

ISSN 0201-419

КУЛЬТУРА СЛОВА
CULTURE
OF THE WORD

Збірник наукових праць

Заснований у 1967 р.

Випуск 91

ВИДАВНИЧИЙ ДІМ ДМИТРА БУРАГО
Київ 2019

Засновники:

Національна академія наук України,
Інститут української мови.

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
КВ № 11864 – 735Р від 19.10.2006.

Включено до переліку друкованих наукових фахових видань України
(наказ МОН України від 22.12.2016 №1604).

Відповідальний за випуск – С.П. Бибик.

Редакційна колегія:

С. Я. Єрмоленко (головний редактор), А. М. Архангельська (Чехія),
С. П. Бибик (заступник головного редактора), С. О. Вербич, А. Ю. Ганжа
(заступник головного редактора), К. Г. Городенська, П. Ю. Гриценко,
С. А. Карпіловська, Т. А. Коць, Н. О. Мех, Ірена Митник (Польща),
Василка Радева (Болгарія), С. О. Соколова, Г. М. Сjuta (відповідальний
секретар), В. М. Труб, Фелікс Чижевський (Польща).

*До друку рекомендувала вчена рада Інституту української мови НАН
України (протокол № 12 від 19 грудня 2019 року)*

Збірник присвячено визначальній в історії нової української літературної
мови постаті – Іванові Петровичу Котляревському. Матеріали видання
актуалізують роль автора «Енеїди» та п'єси «Наталка Полтавка» в
утвердженні української мови в писемній і сценічній практиці в Україні
кінця XVIII – початку XIX ст., у шліфуванні писемних та усних структурних
і стилістичних норм, у модифікації української сміхової культури.

Статті акцентують увагу на ролі письменника у становленні лексикографії
нового часу, у репрезентації через його знакові тексти мовно-культурних
кодів – народнорозмовних, етнічних, міфологічних – у площині взаємодії
«свого» й «чужого».

Нове прочитання творів класика української літератури пов'язане з
аналізом комунікативних стратегій драматургічного дискурсу митця у
зіставленні із сучасною мовно-естетичною практикою.

Віддзеркаленням національного іронійного мовомислення є аналіз
публікацій у знакових для української медійної культури виданнях «Перець»,
«Жінка», у текстах шкільних підручників з української мови.

Науковий збірник прислужиться дослідникам історії української
літературної мови, фразеології, ономастики, стилістики тексту, а також
лексикологам, лексикографам.

Адреса редакції:

Інститут української мови Національної академії наук України,
вул. М. Грушевського, 4, Київ, 01001.
Тел.: 278-4281, 279-1885;
e-mail: kultura-slova@ukr.net

ЗМІСТ

ДО 250-ЛІТТЯ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ ІВАНА КОТЛЯРЕВСЬКОГО

- Єрмоленко Світлана* «І весело, і так не скучно,
На Великодніх як святках» (національна пам'ять
слова: Котляревський – Шевченко – Куліш)..... 7
- Колоїз Жанна* «Він був голосом народного духу
й знаряддям українського світогляду...» 18
- Козирева Зінаїда* Українсько-російський словник-додаток
до «Енеїди» І. Котляревського: біля витоків
сучасної лексикографії 32
- Сюта Галина* Прецедентний вимір слова
І. Котляревського 46
- Мех Наталія* «Наталка Полтавка» Івана Котляревського
в українському мовно-культурному просторі..... 57
- Голоїва Наталія* Відлуння слова Івана Котляревського
в мові художньої прози Павла Загребельного 66
- Ганжа Ангеліна* Архітектоніка лінгвального контенту
в проєкті «Безкінечна подорож, або Енеїда»..... 77

СЛОВО В ХУДОЖНЬОМУ ТВОРІ

- Бибик Світлана* Концепт «ярмарок» в українській
сміховій культурі..... 87
- Корольова Валерія* «Утихомиртесь на час і вислухайте
мене...» (конфронтаційні комунікативні стратегії
в мові класичної та сучасної драми)..... 104

МОВА І ЧАС

- Кондратенко Наталія* Гумор в українському
політичному дискурсі 112

МОВА ЗАСОБІВ МАСОВОЇ КОМУНІКАЦІЇ

- Коць Тетяна* Лінгвософія сучасного гумору й сатири
в журналі «Перець»..... 122

Мамич Мирослава Мінітексти-жарти в журналі «Жінка»
(на матеріалі видання 2011 – 2014 років) 134

СКАРБИ НАРОДНОГО СЛОВА

Глуховцева Катерина Засоби створення гумору
в народних переказах про комічні історії
в житті діалектоносіїв (на матеріалі українських
східнословобожанських говірок)..... 146

НА ДОПОМОГУ ВЧИТЕЛЕВІ

Ганжа Ангеліна, Галактіонова Надія Лінгвопрагматичний
і дидактичний потенціал гумористичних текстів
у сучасних підручниках з української мови..... 160

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ 171

CONTENTS

TO THE 250-th ANNIVERSARY OF THE BIRTHDAY OF IVAN KOTLYAREVSKY

<i>Svitlana Yermolenko</i> «AND FUN, AND NOT SO BORING, AT EASTER AS A HOLIDAY» (national memory of the word: Kotlyarevsky – Shevchenko – Kulish).....	7
<i>Zhanna Koloiz</i> «HE WAS THE VOICE OF PEOPLE’S SPIRIT AND THE INSTRUMENT OF UKRAINIAN’S WORLDVIEW...».....	18
<i>Zinaida Kozyreva</i> UKRAINIAN-RUSSIAN DICTIONARY-ADDITION TO I. KOTLYAREVSKY’S AENEIDES: THE LEAKS OF THE LEVELS OF MODERN LEXICOGRAPHY.....	32
<i>Halyna Siuta</i> THE PRECEDENT STUDY OF I. KOTLYAREVSKY’S WORD.....	46
<i>Natalia Mekh</i> «NATALKA POLTAVKA» BY IVAN KOTLYAREVSKY IN THE UKRAINIAN LINGUISTIC AND CULTURAL SPACE.....	57
<i>Nataliia Holikova</i> THE REFLECTION OF IVAN KOTLYAREVSKY’S STYLISTICS IN LANGUAGE OF ARTISTIC PROSE OF PAVLO ZAGREBELNY.....	66
<i>Angelina Ganza</i> THE ARCHITECTONICS OF LINGUAL CONTENT IN THE ENDLESS JOURNEY OR AENEID PROJECT.....	77

A WORD IN AN ARTWORK

<i>Svitlana Bybyk</i> CONCEPT «FAIR» IN UKRAINIAN LAUGHABLE CULTURE.....	87
<i>Valeriia Korolova</i> «CALM DOWN FOR A WHILE AND LISTEN TO ME...» (confrontational communicative strategies in the language of classical and contemporary drama).....	104

LANGUAGE AND TIME

<i>Nataliia Kondratenko</i> HUMOR IN UKRAINIAN POLITICAL DISCOURSE.....	112
---	-----

LANGUAGE OF MASS MEDIA

- Tetiana Kots* LINGUOSOPHY OF MODERN HUMOR
AND SATIRE IN THE PEOPLE'S JOURNAL 122
- Myroslava Mamych* MINITEXT JESTS IN THE WOMAN'S
JOURNAL (on material 2011 – 2014)..... 134

THE TREASURES OF THE PEOPLE'S WORD

- Kateryna Hluhovtseva* MEANS OF CREATING HUMOR
IN PEOPLE'S STORIES ON COMIC HISTORIES
IN THE LIFE OF DIALECTONS (on the material
of Ukrainian East Slavic dialects)..... 146

ASSISTED BY THE TEACHER

- Angelina Ganja, Nadiia Halaktionova* LINGUOPRAGMATIC
AND DIDACTIC POTENTIAL OF HUMOROUS TEXTS
IN CONTEMPORARY UKRAINIAN LANGUAGE
TEXTBOOKS 160

INFORMATION ABOUT AUTHORS..... 173